

**ФОРМУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ЗНАТЬ
ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У
ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Котелевець Олександр Олександрович, аспірантка кафедри креативної педагогіки та інтелектуальної власності УПА Української інженерно – педагогічної академії, Харків, Україна

Кравченко Ганна Юріївна, доктор. пед. наук, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Харків, Україна

Анотація - У статті звернено увагу на систему підвищення кваліфікації інженерів-педагогів в умовах закладів вищої освіти. Розкрито зміст підвищення кваліфікації, який має полягати, насамперед, у розвитку професійної компетентності педагогічних працівників, уміння оперувати предметним змістом знань, проектувати й моделювати свою професійну діяльність і самоосвіту на рівні світових вимог.

Ключові слова система післядипломної освіти, підвищення кваліфікації, юридична та правова компетентність.

Зміни, які відбуваються в політичному та соціально-економічному житті українського суспільства приводять до розуміння необхідності трансформування взаємин між системою освіти і юридично-правовою підготовкою фахівців освіти.

Найважливішою її складовою стає правова компетентність, що дозволяє вирішувати обґрунтовано, з юридичної точки зору, професійні завдання, які стосуються усіх сфер діяльності інженерів-педагогів.

Дотримання правових норм, юридично обґрунтоване вирішення правових питань у процесі практичної діяльності, чітке усвідомлення, розуміння відповідальності за невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків забезпечить правомірність поведінки у сфері господарських, економічних відносин.

Правові та юридичні знання мають важливе значення у розвитку професійної компетентності інженерів-педагогів, діяльність яких вимагає знання чинного законодавства, розуміння механізму

правового регулювання у зв'язку з виконанням певних функцій у відповідних сферах економічних відносин, галузях господарства країни. Саме тому значущість формування юридичних знань у інженерів-педагогів у системі цілеспрямованого розвитку особистості невинно зростає.

Підготовка сучасного інженера-педагога вимагає дотримання у своїй роботі багатьох напрямів, а саме: економічних вимог у практичній діяльності, швидкоплинності сучасного соціуму, розвитку сучасних ІКТ-технологій, забезпечення ефективності виробничого процесу на основі володіння трудовим і адміністративним правом, реалізації продукції виходячи з вимог договірному праву.

Підвищення кваліфікації і перепідготовка педагогічних кадрів в Україні традиційно вважаються основними функціями обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (ОППО).

Дослідження Т. Сорочан, свідчать, що існує певна специфіка діяльності ОППО в порівнянні з іншими вищими навчальними закладами і науково-дослідними інститутами [4]. Вона полягає в можливості реалізації принципу безперервності освіти. А саме: в ОППО є можливість для забезпечення наступності в розвитку професіоналізму педагогів під час підвищення кваліфікації на курсах і в системі методичної роботи.

Досвід існування ОППО свідчить проте, що вони виконують функцію обласних науково-методичних центрів Головних управлінь освіти і науки облдержадміністрацій, забезпечують організаційно-методичний супровід навчально-виховного процесу в дошкільних,

загальноосвітніх і позашкільних закладах освіти.

До завдань їх діяльності віднесено змістове та організаційне супроводження обласних учнівських та професійних заходів (олімпіад, турнірів, конкурсів, виставок, семінарів, конференцій тощо), координацію діяльності районних методичних служб, надання педагогічним працівникам консультативних послуг.

Це суттєво відрізняє їх від інститутів післядипломної педагогічної освіти, які функціонують у складі педагогічних закладів вищої освіти і реалізують тільки дві функції: *підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників*.

Зміст, а головне – методи навчання в ОППО суттєво відрізняються від змісту та методів навчання класичних педагогічних вузів, як і випускники школи суттєво відрізняються від дорослої людини, яка має не тільки фахову підготовку, а й певний досвід роботи, і потребує, перш за все, удосконалення професійної компетентності [2].

Останнім часом система підвищення кваліфікації потребує кардинальних змін. Її завдання вирішуються як на рівні держави, та і на рівні кожного вищого закладу освіти в рамках існуючого законодавства.

Серед нормативно правових актів, які регламентують вирішення наведених вище напрямів діяльності необхідно виділити Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закон України «Про професійний розвиток працівників» (2012), Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів (2013), «Про наукову і науковотехнічну діяльність» (2015), Проект Концепції розвитку освіти до 2025 року (2014), Концепцію розвитку неперервної педагогічної освіти (2013).

Заклад вищої освіти - окремих вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну,

інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей [1].

Курси підвищення кваліфікації педагогічних кадрів закладів системи загальної середньої освіти на базі вищих закладів освіти здійснюються на підставі листів Міністерства освіти і науки України стосовно дозволу проводити таку роботу: від 04.02.2016 № 1/9–58 «Щодо підвищення кваліфікації»; від 27.04.2016 № 4/3-20-496–16 «Щодо підвищення кваліфікації», котрим дозволено «...надання університетом освітніх послуг з підвищення кваліфікації працівників навчальних закладів системи загальної середньої освіти»; від 18.03.2016 № 6/2–546–16 «Щодо надання інформації», де «...чинними нормативно-правовими актами у сфері освіти не передбачено ліцензування підвищення кваліфікації».

Зміст самого підвищення кваліфікації має полягати, насамперед, у розвитку професійної компетентності педагогічних працівників, уміння оперувати предметним змістом знань, проектувати й моделювати свою професійну діяльність і самоосвіту на рівні світових вимог.

З огляду на це, метою підвищення кваліфікації інженерів-педагогів в умовах закладів вищої освіти є формування потреби в неперервній самоосвіті, самовдосконаленні освітньої діяльності слухачів в умовах розроблення і впровадження державних стандартів освіти нового покоління, впровадження в освітній процес компетентнісного підходу, досягнень педагогічної науки, прогресивного педагогічного досвіду та нових технологій, формування індивідуального стилю роботи [2].

Цілком стає очевидним, що підвищення кваліфікації, як категорія більш змістовного за обсягом наповнення різновиду навчання, може відбуватись як в контексті практичної діяльності, так і суто у межах теоретичної юридичної підготовки фахівця (навчання за програмою довгострокового або короткострокового підвищення кваліфікації).

Підвищення кваліфікації інженерів-педагогів в умовах закладів вищої освіти має здійснюватися за принципами [2]:

- *динамічності* – забезпечує можливості щодо внесення змін і доповнень до змісту освітніх програм;

- *неперервності* – забезпечує широкі можливості у задоволенні різноманітних потреб слухачів з огляду на час, термін, місце та форму освіти;

- *усвідомленої перспективи* – потребує глибокого розуміння і усвідомлення слухачами і викладачами системи близьких, середніх і віддалених перспектив навчання;

- *різнобічності* науково-методичного консультування (супроводу) – передбачає високий рівень зацікавленості слухачів і компетентності викладача;

- *паритетності* – базується на суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів і слухачів та ін.

Так, в умовах ХНЕУ імені Семена Кузнеця, розроблена та впроваджена програма спецкурсу за темою: «Управління організаційними трансформаціями: теоретично-методичні засади та управлінський інструментарій визначення якості освіти».

Завданнями спецкурсу є: розширення знань із сутності управління організаційними трансформаціями у сфері освіти та в умовах закладу освіти; ознайомити педагогів із особливостями правового та фінансово-економічного регулювання діяльності, механізмами забезпечення фінансово-економічної та юридичної безпеки у сфері управління освітою.

Навчальний курс розраховано на лекційні заняття, практичні (80 годин очного навчання), дистанційного навчання та самостійну роботу (130 годин). Усього 210 годин, що відповідає 7.0 кредиту Європейської кредитно-трансферної системи.

Після опанування навчальної програми спецкурсу «Управління організаційними трансформаціями: теоретично-методичні засади та управлінський інструментарій визначення якості освіти» слухач повинен

усвідомлювати: актуальність та необхідність проведення організаційних трансформацій щодо забезпечення управління якістю освіти; значення використання правових та юридичних механізмів в професійній діяльності; місце юридичних знань у зворотному зв'язку і ефективністю використання інформаційних ресурсів в професійній діяльності; значення проектування управлінських рішень на основі юридичних знань.

Слухач повинен знати: сутність професійної компетентності із питань правового, юридичного та фінансово-економічного регулювання діяльності закладу освіти; механізм забезпечення юридичної та фінансово-економічної безпеки в управлінні організацією.

Отже, у формування юридичних знань інженерів-педагогів у процесі підвищення кваліфікації в закладах вищої освіти значну роль відіграють внутрішні установки та мотиви самих інженерів-педагогів, які спонукають їх до саморозвитку, самовдосконалення, самоорганізації у напрямі формування юридичних знань.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. Режим доступу: [<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>]
2. Олійник В. В. Управління вищим навчальним закладом на системних засадах / В. В. Олійник // Освіта на Луганщині. – 2011. – № 2. – С. 40–44.
3. Сорочан Т. М. Особливості діяльності обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти щодо вирішення проблем безперервної освіти педагогів / Сорочан Тамара Михайлівна // Післядипломна педагогічна освіта України: сучасність і перспективи розвитку : наук.-метод. посіб. / за заг. ред.: В. В. Олійника, Л. І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2005. – С. 47–6

Автори

Котелевець Олександр Олександрович, аспірант кафедри креативної педагогіки та інтелектуальної власності УПА Української інженерно – педагогічної академії, Харків, Україна,

Кравченко Ганна Юріївна, д. пед. н., доцент кафедри педагогіки та іноземної філології, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, (innovatica@ukr.net).

Тези доповіді надійшли 11 січня 2020 року.

Опубліковано в авторській редакції

